

REVISTA ECONOMICĂ.

Organ financiar-economic.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII”, asociațiune de institute financiare ca însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA” sunt:

Agricola (Ecila), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugos), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Arina, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală, (Arpașul-inf.) Beregsana, Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de împrumut ca însoțire (Bicaz), Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chiorana, Chișeteiana, Codreana, Cod. și Comuna, Concordia (T.-Uzdin), Cordiana, Coroana (Bistrița), Coroana (Timișoara), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugiereana, Decebal, Detunata, Loina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgetana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Ghănițeru!, Hațegana, Hondoleana, Însoțire de credit (Vestem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavosdia), Isvorul (Sangeorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul Minei, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Nădlăcana, Negoitul, Noișana, Olteana, Oraviciană, Orientul, Panciovana, Patria, Piatra, Plugarul (Cacova), Plugarul (Săcădăte), Poporul (Lugos), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reuniunea d. împrumut și păstrare (Ilva-mare), Rîureana (Cap.-Mănăștur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Sebeșana (Sebeșul săs.) Secășana, Selăgeana, Sentinela, Șercățiana, Sivanța, Someșana, Speranța (Hosmar), Steaua, Târnavăana, Tîbleşana, Timișana, Ulpiana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sânmartin), Vulturul (Tășnad), Zărândeana, Zlăgnea.

Prețul de prenumărare:

pe 1 an K 12—, pe 1/2 an K 6—

Redactor responsabil:

CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:

de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Ridicarea satelor noastre.

Intârziati, mai ales, din vina împrejurărilor, pe toate terenele vieții, noi Românii ardeleni și, peste tot, din Ungaria, am rămas fără orașe și suntem, cum s'a accentuat și se accentuează foarte adeseori, un popor de țărani sau săteni.

Lipsindu-ne orașele, ne lipsește și o pătură bineînchegată de meseriași și neguțatori. Aceasta abia acum începe să se înfiripeze și va mai trece multă vreme până să putem înființa și noi orașele românești și să cucerim, prin comerț, meserii și industrie, partea ce ni se cuvine din orașele cu o numeroasă populație românească și încunjurate cu o rețea puternică de sate românești. Stăruind însă cu toate mijloacele și pe toate căile legale pentru ajungerea acestui scop, cu atât mai mult trebuie să nizuim a desvolda și ridica ceea ce avem, adecă viața satelor noastre.

Natural, că aceasta ni-ar succeda mult mai ușor, dacă am avea și noi un rol în stat. Durere însă, noi nu influențăm nici la facerea legilor, nici la executarea lor. Astfel multe din legi nu ne sunt favorabile și altele ne sunt direct stricătioase. Iar executarea legilor, chiar și a celor favorabile, adesea se face în detrimentul poporului nostru. Ceea ce este și mai rău, e că din dările incassate dela noi, prea puțin se întoarce direct în favorul nostru, ba adesea aceste dări se întrebuintează chiar în contra intereselor noastre celor mai vitale.

Astfel se poate zice, cu drept cuvânt, că noi nu avem toate condițiile de desvotare cul-

turală, economică, politică și națională și așa înaintarea poporului nostru devine mult mai anevoioasă, decum s'ar putea face între împrejurări normale și decum se face, s. e., la conlocuitorii noștri Sași, cari, în urma situației lor privilegiate de peste 700 de ani, s'au întărit, în satele și orașele lor, pe baze largi și sănătoase, în vreme ce noi abia acum începem să ne creăm, cu mari greutate, bazele unei existențe sănătoase și trainice.

La crearea acestei baze ne stau în cale o mulțime de piedici, greu de înlăturat; suntem, mai ales, lipsiți de bunăvoința și sprijinul organelor statului, care, bunăoară, pe Săcui îi înzestrea cu tot felul de instituții menite să le ridice bunăstarea și le dă, cu mână largă, mulțime de ajutoare de tot felul, iar noi suntem, în cele mai multe cazuri, avizați numai la puterile noastre proprii.

De altă parte, nu putem tăgădui că, pe lângă mulțimea neajunsurilor, la cari suntem osândiți, n'am avea și teren prielnic de muncă și de luptă pentru crearea unei situații mai favorabile în satele noastre.

În articolul cu titlul «Regenerarea poporului nostru», din Nr. 17 al «Rev. Econ.» din a. c., s'au arătat, în general, câteva căi și mijloace foarte potrivite pentru ridicarea poporului nostru din situația lui actuală la o situație mai favorabilă.

De astădată vom aprofundă chestia, și vom insista, îndeosebi, asupra mijloacelor prin cari se poate face o îndreptare spre bine a satelor noastre, dintre cari, cele mai multe sunt sărace și rămase îndărăt, în toate privințele, ca

și când nici o rază de progres nu s'ar fi abătut și pe la porțile lor. În aceste sate *viața se petrece în acelaș mod patriarhal* ca și acum 50 și chiar 100 de ani. În acelaș timp conlocuitorii noștri și popoarele din țările împrejurimii, chiar și cele din Balcani, fac cele mai mari eforturi pentru a-și asigura viitorul. E ușor deci de înțeles unde vom ajunge noi, cari suntem așa de târziu și nu știm să folosim nici împrejurările, cari ar putea fi prielnice unei dezvoltări sănătoase și grabnice poporului nostru dela sate. Iată pentru ce avem datorința de a stăruî mereu întru căutarea *căilor și mijloacelor*, cari să ne ducă sigur și grabnic la ținta, ce trebuie să o aibă în vedere toate popoarele cu putere de viață în vinele și sufletul lor.

*

E natural, credem, să ne întrebăm, înainte de toate: *care e situația actuală a satelor noastre? Ce e bun și ce e rău în viața lor? Cum s'ar putea înlătură relele? Cum s'ar putea susține ce e bun? Și ce ar fi de introdus pentru completarea condițiilor de viață a satelor?*

Nu se poate contesta, că cea mai mare parte a satelor noastre, în genere, sunt sărace. *Sărace* nu numai în *priveința materială*, ci și în *priveința culturală și morală*.

Poporațiunea satelor noastre de câte 500—1000—1500 sau și mai multe suflete se ocupă *în mod primitiv cu agricultura și creșterea vitelor*, câștigându-și în mod sărăcăcios pâinea de toate zilele, împlinind ordinațiunile date din casa comunală și dela oficiul pretorial, ascultând slujba bisericească, mai rar învățături morale de pe amvon și tot așa de puțin procop-sindu-se în școală.

Celelalte manifestații ale vieții se petrec, fără schimbare, aproape ca și în trecutul îndepărtat. Astfel se petrec *serbările religioase*: botezuri, nunte, înmormântări, împreunate cu cheltueli mari și fără de folos. Așa se petrec și celelalte *obiceiuri și datine* dela anumite zile din an. Aceleași sunt în viața poporului: *jo-curile, cântările, poveștile*, ș. a.

În *boale*, și alte *năcazuri și nenorociri* în loc de a întrebă medicul, și de a căută alinare și ajutor la oameni cinstiți, se aleargă la descântători și bosconitori. *Credințe deșarte* se mai găsesc și acum nenumărate, la tot pasul, cari produc o confuzie în mintea și sufletul poporului, și din această cauză atâtea sărbători păgânești și pagube mari pe urma lor. Pagube nenumărate în economia națională se cauzează și prin *o rea întrebuințare a timpului* în unele zile de peste an și mai ales în tot timpul iernii. Unde mai punem ura, pisma, certele, bătăile, omorurile și, mai ales, pagubele pricinuite de

mania proceselor? Dar patima beuturii? Dar cârcima, acest flagel, care este începutul tuturor răutăților?

Între relele deprinderi din sate se mai numără și *părăsirea*, pe zi ce trece, a *industriiei de casă*. Cânepa și inul nu se mai cultivă, nici nu se mai lucră ca odinioară. Asemenea nici lâna. În locul lor se cumpără bumbac și jolj, cartoane și haine gata, cari nu mai sunt așa trainice ca cele făcute la casă. De altă parte, cumpărate fiind, adesea cu bani împrumutați, ele împuținează averea sătenilor, le desechilibrează situația economică și aduc peste capetele lor nenumărate dezastre. Pe urma lor treptat-treptat, se schimbă și împetrițează frumosul *port țărănesc*, cece încă e un lucru păgubitor și vrednic de condamnat. O mare pacoste este și *nutrirea rea* a sătenilor noștri, care produce degenerare trupească și sufletească, mai ales prin împrejurarea, că trupul lihod, cere, în lipsa unei hrane substanțiale, o excitare și o întărire, care însă e numai aparentă, prin întrebuințarea de beuturi. E fapt că alcoolismul se furișează și înrădăcinează și pe calea aceasta în obiceiurile zilnice ale țaranului.

Pe lângă defectele și relele înșirate mai întâlnim și altele.

Biserica este cercetată tot mai slab în o mare parte a satelor noastre, iar cârcimele se umplu de bărbați, în unele locuri și de femei și chiar și de copii, mai ales în dumineci și sărbători. *Tineretul* își petrece, și el, în multe locuri, duminicile și sărbătorile în cârcimă, unde se încurajează patimile păcătoase ale țaranului și unde se pregătește ruina trupească și sufletească a tuturor celor ce caută distracție în acel local blăstămat.

Lipsa totală a *școlii* este de prezent un dezastru îngrozitor pentru sute de sate de ale noastre, pentru că tineretul este condamnat să crească, și pe viitor, în satele fără școală, ca vitele; iar în școlile noastre actuale, peste tot, dându-se o educație nenaturală, prin urmare defectuoasă și păgubitoare dezvoltării firești a copiilor și cu urmări fatale pentru viitorul neamului nostru. Astfel *analfabetismul* este, la noi în floare și în acest veac al luminei și civilizației. De aici, în mare parte, lipsa de orientare a țaranului nostru pentru pornirea pe căi mai bune; de aici perseverarea lui în relele moștenite din bătrâni, rămânerea lui în urma altor neamuri, exploatarea din partea oricărui venetic și îmbrâncirea lui în lupta, atât de grea, pentru existență.

Neștiința e cauza, că întreagă economia țaranului nostru stă, în cele mai multe regiuni ale țării, ca țântuită, pe temelie cea veche, atât în ce se referă la *economia câmpului, cultura*

livezilor și fânațelor cât și creșterea vitelor. Grădinile de pomi și legume lipsesc în economia țaranului și nici alți rami economici, destul de rentabili, ca *cultura albinelor și vermilor de mătăsă etc.*, nu-l îmbrățișează. Casa și edificiile economice sunt adesea în o stare primitivă.

Pe lângă aceste număroase scăderi se mai găesc și altele în viața poporului nostru dela sate; dar cine le-ar și putea scoate la iveală pe toate? Ajunge să mai spunem aici, că *organizația actuală a satelor*, mai ales din punct de vedere social, nu corăspunde decât în măsură foarte minimală trebuințelor de progres ale poporului. *Primăria și reprezentanța comunală*, precum se știe, satisfac ele, în parte, trebuințele neapărat necesare pentru bunul mers al afacerilor comunei și al statului. Tot așa se poate caracteriza și activitatea antistieii bisericești și a celei școlare, în frunte cu preotul și învățătorul.

Dar, numai prin acest mod de organizare, un progres vădit e imposibil a se realiza în timp apropiat în satele noastre.

Imprejurările cele nouă în cari trăim, când toate se petrec cu o iuțea verteginoasă, pretind imperios, pe lângă organizația actuală, ca completare a ei, o organizație socială deosebită, firește în baza legilor de stat, așa cum, bunăoară, se înjghebează de cătră conlocuitorii noștri Sași și Maghiari.

II.

Am arătat până aci, mai ales, care este, în genere, situația actuală a populației din satele noastre în ce privește partea umbroasă a acesteia.

Dar, fără îndoială, viața satelor sau, mai bine, a populației acestor sate are și o parte luminoasă, care nu trebuie scăpată din vedere, vrând să fim drepti în apretierile ce i le facem.

Fondul *moral și religios* al sufletului fraților noștri dela sate este indiscutabil.

Virtuțile creștinești: *credința, nădejdea și dragostea* sunt o pavază neclintită a sătenilor noștri.

Frica de Dumnezeu le îndreaptă pașii pe căile cele bune și mântuitoare.

Poporul, fiind foarte conservativ ține cu tărie la *legea, limba și nația* sa.

Vitejia poporului nostru iese tot mai mult la iveală, când i se dă ocazie să săvârșească fapte mari. Coboritori din Romani și Daci, Românii nu i-au dat nici odată de rușine, în fața primejdiilor, pe strămoșii lor. Mari au fost Românii, de pretutindeni, în luptele lor din trecut și neîntrețuți și în luptele din timpurile mai recente și în cele de față: la Plevna, Kirkilisse, Kumanova, Adrianopol etc.

Patriotismul poporului nostru este neîntrecut. Pe lângă toate năcazurile și mizeriile ce le îndură aici, în patrie, și pe alte meleaguri unde l-a aruncat soarta, poporul românesc ține cu tărie la țara sa și la domnitorul său.

Bunătatea inimei și îngăduința Românului, apoi *mulțumirea lui cu pușin, deșteptăciunea și agerimea minții* sunt și ele însușiri, indeobște cunoscutute și foarte prețioase ale țărâniei noastre.

De relevat sunt *stăruința* la lucruri grele și peste tot *hărnicia* țaranului și țărâncei noastre.

Gustul fin al neamului nostru se evidențiază, mai ales, în industria de casă, practică de țărâncea noastră.

Afară de aceste săteanul nostru este dela natură *spornic*. Pe lângă toate mizeriile ce îndură, el, mai ales, dă neamului generații după generații pline de putere de viață.

De importanță este, că poporul nostru, în urma dorului și dragostii de înaintare, primește și își însușește, de câteori i se dă prilej, lucrurile bune, cari denotă progres. În satele cu conducători înțelepți și zeloși poporul dă dovezi neîndoielnice că iubește progresul și înnoirile folositoare. Tot așa, s. e., în satele unde poporul nostru trăește împreună cu Sașii. În astfel de împrejurări favorabile vedem la țărâni noștri multe înnoiri folositoare și îmbucurătoare în agricultură, în creșterea vitelor, în facerea clădirilor economice și în întocmirea modului de viață peste tot.

Chiar și numai aceste însușiri cari, fără să le mai înșirăm pe toate, formează o parte principală a fondului sufletesc al poporului nostru, sunt de ajuns să ne arete, că avem, dela Dumnezeu, un popor înzestrat cu alese însușiri. Cultivând cu pricepere și statornicie aceste însușiri prețioase ale poporului nostru, putem să-l ridicăm la înălțimi, la cari nu sunt capabile să se ridice multe alte neamuri de pe pământ.

În un articol viitor vom arăta: cum s'ar putea înlătură relele și cum s'ar putea susține ce e bun și de valoare pentru ridicarea poporului nostru sătean, prin introducerea de instituții, cari să-i completeze condițiile de progres ale vieții.

Capitalismul francez.

Când e vorba de un împrumut de stat, în nici o țară banii nu sunt așa de abundanți ca în Franța. Ultima investițiune de căi ferate în suma de 300 mil. franci a fost suprasemnată de 32-ori și poporul francez a vărsat în număr 1950 mil., va să zică de șase-ori mai mult decât împrumutul întreg.

Suma aceasta, una dintre cele mai mari, ce a fost pusă în mișcare printr-o cale ferată europeană, și, probabil cel mai mare vărsământ în număr, ce s'a efectuat dela aranjamentul războiului franco-german încoace, nici nu a fost considerat destul de important pentruca presa să o înregistreze în deosebi. Aceasta denotă divergența mare dintre știrile generale senzaționale și noutăți financiare pe de o parte, iar pe de alta ignoranța presei populare față de relațiile financiare.

Când cu criza financiară din anul 1907 directorii dela Banca Franței au fost îngrijorați de raportul dintre rezerva de aur de 2,500.000.000 a băncii și rezerva universală de aur a băncilor din toată lumea, și au hotărât într-o ședință secretă ridicarea rezervei de aur cu 50%. Acuma e de circa 3,500.000.000.

Populațiunea nu crește, însă averea crește cu pași așa de repezi încât directorii Băncii Franceze iarăși sunt îngrijorați. Intre țările din lume Franța nu e înarmată și nu e echipată în destul, deoarece îi lipsește materialul de oameni. E răscoptă și saturată de avere. E pe cale de a înghiți pământul prin interese capitalizate. Primește anual numai dela turiști 1,500.000.000 franci. În Rusia a investit 15,000.000.000 franci cu mai bine de 5%. Din interese a încasat deja acest capital, reinvestindu-l în altă parte și totuși menține renta originală. Francezul nu vinde hârtiile sale de valoare. El le tănuște sau le ascunde și trăește în casa sa proprie, din meseria sa și grădina sa proprie. Aproape 90% din familiile franceze au casă proprie. Veniturile lor din investițiuni nu sunt menite pentru consum, ci pentru augmentarea averii.

Francezii ajung repede la o stare nemai atinsă de nici un popor în istoria lumii — un popor stagnant, care acumulează averi cu așa o celeritate încât periclitează existența sa națională.

Și cum s'au acumulat averile Francezilor?

Deunăzi s'a răspândit prin jurnale știrea, că o anumită doamnă Roussel a murit, și la realizarea lășământului s'au încasat 5.000.000 franci din vânzare de obiecte de artă. Până aci numele acestei dame venerabile nu era cunoscut în patria sa; cu toate acestea ea lășă o avere evaluată la 200 mil. franci. Acesta e metoda în Franța: bogatul nu caută notorietate sau publicitate — din contră, caută să le evite pe cât se poate.

Cercetând, vom vedea că în Franța unii au agonisit averi enorme, cu toate că nu se pot compara cu miliardarii americani.

Uleul, pelinul, benedictinurile, rachiurile, parfurmurile și aperitivurile speciale sunt baza multor averi franceze, căci acestea au o piață universală.

Orașe relativ mici, ca Rheims și Epernay au o sumă de oameni, cari posed averi de 10 și mai multe milioane. Un producător de licheruri, care a murit nu de mult a lășat 350 mil. în număr.

Un bancher francez întreat de baza averilor țării sale răspunde: „Interese capitalizate — nimic mai mult“. Poporul francez, care e dela natură cruțător, depune partea cea mai mare a capitalului său la vre o bancă, și acesta crește constant cu interese dela interese.

Capitalul francez s'a răspândit în multe părți ale globului. Banca de Japonia e înființată aproape exclusiv cu capital francez și operațiunile sale se mărginesc în mare parte la promovarea industrială a țării. De mulți ani Franța a fost și este bancherul Rusiei.

Acțiunile întreprinderilor franceze de mine de cărbuni, cari au valoare nominală de 500 franci, se vând de prezent cu 20,000 franci.

Dacă voim să caracterizăm capitalul francez, vom vedea că el nu e investit ca și capitalul englez sau chiar cel american în întreprinderi riscate, cari pot să aducă venituri enorme, dar pot să și dispară, ci are un caracter mai mult bancar. Francezii s'au specializat a fi bancherii statelor globului nostru. Capitalistul francez se mulțumește cu rente de stat, ce-i aduc maximum 5% — dar sunt sigure. În felul acesta pierderile de capital au fost în general mici, și cu toate că între Francezi nu se află atâția miliardari ca în America, va să zică averile mari nu sunt concentrate în mâni singuratice, totuși Franța e țara cea mai bogată din lume, căci are mulți burghezi, cari dispun de milioane mai puține, dar dese.

E. V.

Bancherul din provincie.

Cu numărul nostru prezent începem publicarea traducerii opului «The Country-Banker» (»Bancherul din provincie») de George Rae. În acest op autorul englez descrie în 35 de scrisori, cari formează tot atâtea capitole ale opului, filiala din provincie a unei bănci mari, dând conducătorului acelei filiale, învățătură și sfaturi practice asupra atitudinii, ce are să observe în diferitele situații ale vieții lui de conducător de bancă și desvâind totodată și cetitorilor laici o parte a vieții interne a băncilor. Scris în o formă ușoară, literară, opul, suntem convinși că va fi citit cu mult folos de publicul nostru. Traducerea este făcută de dl Emil Tișca (Năsăud) și se va retipări și edita și în broșură separată, ca un nou număr al «Bibliotecii Băncilor Române».

Scrisoarea I.

Agendele directorului.

Postul de director la filiala din Bănești a «Băncii Centrale» e un post foarte însemnat în mâinile unui om, care de tânăr a ajuns în posesia lui. Avansamentul și-l primesc prietenii cu o vădită bucurie, pe când pe tine te cuprinde sentimentul mândriei și al ambițiunii. În afacerile de bancă însă situația mai superioară și plata mărită își au și culisele lor. Vei vedea, că în legătură cu acestea îți vor veni pe cap datorințe neobicinuite și griji mai serioase și este sigur, că succesul directoratului tău depinde în mare măsură dela recunoașterea faptului, că interesele legate de postul tău trebuie să primeze interesele tale particulare.

În sinul harniceii populațiuni a Băneștilor tu vei avea să implinești gingașul rol de censor al creditului. La cassa băncii tale se vor învărti în fiecare săptămână multe mii de coroane dela diverse partide, sub formă de escont sau anticipațiuni, și în fiecare caz datorința ta va fi de a te convinge, înainte de a liberă banca banii, că acei bani se vor întrebuiți pentru adevărate scopuri de afaceri, și nici decât pentru speculații pripite și fără de nici un rost.

Cred, că nici nu-i de lipsă să mai amintesc, că în ce privește contactul cu publicul, trebuie să fi lipsit de ori și ce parțialitate — fie aceea confesională, politică, sau socială. Dacă cere cineva deschiderea unui cont la banca ta nu este permis să știi, că la biserică

umblă, sau la sinagogă, nici, că pentru cine a votat la ultimele alegeri, și nici că cine a fost moșu-său. Căci banca în fine tot același folos îl trage dela Nicolae Burduf (care își iscălește numele cu + Nicolae Burduf), ca și după pretensiunea cutărui magnat ori domn mare. Intr'o afacere de bancă nu se face excepție față de singuratici. Ușa băncii tale trebuie să stea deopotrivă deschisă ori și cărui om, fie el de ori și ce poziție și tagmă, și o vei închide numai înaintea necinstei. Conștient nu-ți face de lucru cu înșelători. Străinului, pe care nu-l cunoști din destul, întrucât nu l-a introdus la tine cineva în forma cuvenită, nu-i deschide nici chiar cont curent, căci altcum pe neașteptate ușor te poți trezi, că ai ajutat pe un om de nimic, care va folosi cartea de cecuri primită dela tine, ca să tragă pe sfoară pe o mulțime de oameni nevinovați.

Nu-i calcula nici baremi cu un filer mai puțină camătă cutăruia, pentru că ți-e prietin, precum nu i-ai lua nici cu o fracțiune mai mult dacă ți-ar fi dușman.

Intr'o afacere de bancă simțămintelor le revine un rol foarte restrâns. Nu din simpatie sau afecțiune îi escomptezi cambiul cuiva, sau îi lichidezi cuiva un împrumut, sau le respingi după împrejurări, amândouă, ci întreagă afacerea o judeci numai din punctul de vedere al coroanelor și filerilor.

Față de membrii direcțiunii institutului tău tu ai rolul de manipulant al banilor concrezuți ție, pe cari pe baza autorizației lor, îi poți plasa în împrumuturi de escont și anticipațiuni.

Deoarece acestea zi de zi decad, și se reîntorc iarăși la cassa societății tale în formă de bani, le înlocuiești din nou cu împrumuturi noue de escompt și anticipațiuni; pe acestea iarăși cu altele și așa mai departe într'un lanț nesfârșit. Pe calea aceasta în decursul unui an învârți capitalul de mai multeori și cu fiecare ocazie iai asupra ta câte o altă serie de rizicuri. Nu-i exagerare, că în tot decursul anului zi de zi îți vor veni înainte cereri, cazuri noue. Trebuie deci zilnic să te străduiești a învăța să cunoști și distingi, dela prima vedere, operațiile de bancă, adevărate și sănătoase, de acelea, cari sunt nesănătoase și păgubitoare.

Ca să-ți poți însuși aceasta știință, ca să fi capabil a o aplica cu prospecte de reușită sigură și astfel să poți evita cursele cele mai primejdioase din calea operațiilor tale, trebuie să-ți fie în continuu viu spiritul de observație, limpede mintea ta. Chiar și cele mai neînsemnate înclinări ale spiritului tău spre trândăvie și neactivitate în timpul oarelor oficioase, trebuie imediat învinse, sufocate.

Un director, care nu urmărește cu atenție continuă toate schimbările în relațiile și conturile clienților băncii, în calitatea cambiilor și în valoarea acoperirilor, ci se lenevește intelectualicește și dă prea ușor ascultare solicitatorilor de credit neconștiențioși: duce filiala sa, cu timpul la perderi sigure, și-și cauzează sie-și neplăceri. Sărmanul emitent, sangvinicul acceptant și însuflețitul indosant în curând pot afla de toate acestea și el devine victima lor.

Precum foarte corect observi este fără îndoială posibil, că omul să devină prea de tot prevăzător, dar în afacerile de bancă aceasta e una din virtuțile principale, față de inconvenientul contrar: când omul e din cale afară credul.

Cu fiecare ocaziune, dacă se naște în tine chiar cea mai mică umbră de îndoială asupra bonității afacerii încredințate ție, numai o singură regulă există,

care nu cunoaște excepțiune: din îndoiala aceasta totdeauna banca trebuie să tragă folos. Dacă motivele pro și contra, privitoare la o afacere de credit stau în cumpănă în internul tău, atunci vei trece peste greutatea aceasta uneori așa, că-ți vei pune însuși întrebarea: oare ai votă tu anticipația aceasta, dacă ar fi vorba de banii tăi proprii?

În cursul funcțiunii tale de conducător, partidele nu vor da direcțiunii tale totdeauna informații bune asupra persoanei tale. Ai să încunoștințezi d. e. pe domnul Golescu că împrumutul de câteva mii de coroane cerut dela direcțiune pe timp de doi sau trei ani cu 6%, fără de nici o acoperire, nu se poate lichida. Lăsând la o parte ori și ce observări supărătoare chestia este, că domnul Golescu peste tot nu-i bun pentru suma aceasta. Dar tu nu trebuie să-i spui aceasta. Chiar dacă nu-i denegi capacitatea de credit, respingerea împrumutului, ori și în ce formă cruțătoare i-ai comunică aceasta, va produce destul de mare deziluzie, asupra unui om cu un naturel atât de sangvinic. După părerea mea acesta-i temperamentul obicinuit al acestei clase de împrumutători, cari din timp în timp cer dela bănci anticipații ridicole, pe lângă condițiuni imposibile.

Domnul Golescu, sau va primi deciziunea direcțiunii cu bunăvoință, sau va recurge la explicări jignitoare, în care caz e bine să-ți păstrezi sângele rece. Intre altele va întreba poate și aceea, că nu are banca ta bani? Cu toate acestea ar fi greșit, ca să te iriți pentru așa ceva, sau să te dimiti cu el la dispută. Ia-i ironia ca o glumă și îmbie-i de două ori atâta împrumut, pe lângă o asigurare bună și sub condițiuni favorabile. În forma aceasta îl vei învinge cu propriile lui arme, și tu rămâi și mai departe stăpân pe situație.

Intr'un oraș din provincie înainte de aceasta cu mulți ani erau doi directori de bancă, cari în privința temperamentului și a manierei, într'atâta se deosebiau unul de celalalt, încât în cercurile clienților s'a generalizat zicala, că unul este mai plăcut, chiar și atunci când îți respinge rugarea, decât celalalt când ți-o împlinește. Oamenii ziceau despre unul, că-i curtezan despre celalalt, că-i un urs. E bine deci să-ți o notezi și aceasta, căci mult numără și maniera și purtarea, când e vorba de un director de bancă integru și perfect.

Și în timp ce tu te nizuești, ca să-ți înfrâni naturelul, față de orice influințe externe împreunate cu astfel de afaceri, vei pretinde și dela subalternii tăi aceeași purtare, căci altcum, nici de două ori pe atâta afabilitate din partea ta, nu va fi în stare să împace partidele, dacă subalternilor tăi le lipsește această calitate. Împărtășește-le odată pentru totdeauna și cu energie, că la filiala din Bănești bătăria oficioasă nu este tolerată. Cu tot dreptul poți aștepta dela oficianții tăi, ca să observe față de partidele băncii, aceeași curtoazie, pe care — probabil — o observă ei între ei.

Nu ar fi frumos d. e. dacă la cassă ar aștepta o jumătate duzină de oameni, în vreme-ce domnul cassar Pungescu ar stă adâncit în cetitul foilor de dimineața, sau domnul Buzilă în cetitul unui roman interesant, sau și-ar face corectura unui articol al său despre «Politica valutei», destinat să apară în cel mai apropiat număr al revistei din Bănești. Nici la aceea nu este permis să te uiți liniștit, cum un client dela țară d. e. se năcăjește zadarnic, trecându-l sudorile, la umplerea nu știu cărei blanchete de tipărituri, care în treacăt zis, poate să fie foarte de lipsă, dar din

punctul de vedere al omului mai simplu dela țară totuși nu se poate numi prototipul simplității. În loc ca domnul Pungescu să privească nepăsător la o parte, mult mai bine va face, dacă va stă în ajutorul partidei cu câteva sfaturi, sau și mai bine dacă va veni chiar în ajutorul partidei neajutorate și devenită confuză. Domnul Pungescu cu aceasta puțin ar face, dar partida s'ar simți foarte deobligată, căci și între cei mai culți oameni se pot ivi de aceia, pentru cari chiar și cele mai simple lucruri în legătură cu operațiile de bancă sunt un teren necunoscut, ce le însuflă oroare.

Situația economico-socială a Bulgariei.

Bulgaria este o țară alcătuită din proprietăți mici, cu locuitori sobrii și economi; la doi din aceștia, închipuindu-ne că au vârsta de 20 ani împliniți, unul e proprietar; la 3 proprietari, doi cultivă singuri pământul.

Aproape jumătate dintre toți proprietarii (45%) nu posedă mai mult decât 2 hectare de teren și mijlocia proprietății private este de 5 hectare de pământ.

Apoi, la 1000 proprietari mijlocii, numai 3 posedă fonduri peste 50 hectare.

Marea proprietate se prezintă ca și cum n'ar exista: 344 posedă proprietăți peste 200 hectare, și, dintre aceștia, numai 91 au fonduri rurale de peste 500 hectare, fiecare.

Cea mai mare întindere de teren este în stăpânirea acelor, cari au între 10 și 15 hectare; aproape jumătate (44,5%) din totalul proprietății private este posedat de câtra proprietari, cari au dela 5—15 hectare fiecare.

66% dintre proprietari, după cum am spus-o mai sus, cultivă singuri pământul, fiind în număr de 640.502.

Trei sferturi din întreaga populațiunea sătească, socotind și pe copii, lucrează pământul pentru susținerea lor proprie; populațiunea rurală reprezintă mai mult decât 80% din populațiunea totală.

Industria este puțin dezvoltată, iar bogăția mîieră este redusă.

După datele recente cele mai nouă, la 100 de locuitori, 82 sunt ocupați în agricultură, 11 în industrie și comerț, 4 în administrațiunile publice și în alte profesii, 2 ca servitori și 1 în industria pescuitului.

Agricultura constituie principala, dacă nu unica sursă de bogăție a Bulgariei.

Cultivarea pământului este făcută într'un mod aproape primitiv. Folosirea îngrășămintelor este neînsemnată, iar introducerea instrumentelor agricole moderne se face cu multă anevoință. Secerișul se face în multe părți cu coasa. Aproape 2 treimi (61,82%) din terenurile agricole sunt cultivate cu cereale și mai puțin de 1% din suprafața totală este destinată grădinaritului și vărzăriilor.

Cu atari sisteme, rendimentul mijlociu al terenurilor nu poate să fie decât puțin însemnat.

Spiritul de economie este intrat în obiceiul și firea locuitorilor.

În 1910, numărul total al depunătorilor la Cassele poștale de economie s'a urcat la 280,775; valoarea medie a depozitelor a fost de 128'61 leva.

Bulgarii sunt neobosiți și tenaci la muncă. În nici o țară din lume, procentul elementelor active față de populațiunea totală nu este atât de mare ca în Bulgaria. Ceeace contribuie și mai mult la mărirea procentului este faptul, că dintre femei 44% iau parte activă în producțiunea economică.

Dragostea de muncă și economia determină o mare parte din lucrătorii agricoli ai Bulgariei, ca să plece în străinătate și să dobândească acolo, ceeace în patria-mamă n'ar putea obține niciodată.

Mulți dintre emigranți sunt grădinari, căutându-și ocupațiune în Rusia și România, de preferință; o mică parte se îndreaptă anual și spre Statele-Unite. Emigrațiunea bulgară are un caracter temporar; fiecare bulgar se expatriază pentru câțeva vreme, cu gândul ca să se reîntoarcă în țară, cu un anumit capital, pentru ca să-și întocmească o gospodărie trainică și să-și cumpere o bucată de pământ. Dela 1897—1908 numărul proprietarilor agricoli s'a mărit cu 133,793, cel mai mare procent fiind al proprietății mici.

Cifrele de mai sus redau mai bine ca orice descriere caracterul esențial al firei și fisionomiei bulgare. În Bulgaria nu există nici averi prea mari, nici sărăcie prea multă, grămădite la anumite clase sociale; nu există diferențe de stări economice prea mari. Pe de altă parte, prin fragmentarea proprietății rurale, toți sau aproape toți se găsesc într'o situațiune, care — după concepția modernă — numai înfloritoare nu se poate numi.

Din 5 hectare de pământ, care este — după cum am spus mai sus — mijlocia proprietății private, cu sistemul culturii primitive de azi și cu metoda muncii extensive, nici cei mai încercați agricoli nu pot să-și creeze o stare materială mulțumitoare. Enorma majoritate a populațiunii este constrânsă ca să trăiască o viață plină de lipsuri, redusă la un minimum de satisfacțiuni.

Alimentarea zilnică este limitată aproape exclusiv numai la pâine și la usturoiu.

Locuințele lasă foarte mult de dorit: 127 pentru 1000 locuitori, în total 514,675 locuințe mici, fără nici un etaj; numărul familiilor cu 2 sau mai mulți membri este de 675,990. Sunt rari locuitorii, cari fac uz de pat; cea mai mare parte dorm pe pământ, sub rogojină sau acoperiți cu cuvertură.

Obiceiurile populațiunii sunt foarte simple; nu se simte nevoia unui confort mai îngrijit, cu toate că unii dispun de mijloace.

AGRICULTURĂ.

Situațiunea agricolă.

Din raportul agricol oficial dato 4 crt. despre starea sămănăturilor extragem și noi următoarele:

Se constată în toată țara, că timpul de iarnă neobicinuit și înghețul din Aprilie, la bucate abia dacă va fi făcut vre-o stricăciune, sau cel puțin se poate afirma, că pagubele mici cauzate de îngheț la bucate se vor putea delătură. Dar nici chiar la poame n'au fost stricăciunile de îngheț așa de mari, precum, se temeau oamenii.

După zilele reci dela 12—16 Aprilie a urmat în mod neașteptat ridicarea temperaturii, așa că mai ales din 25 Aprilie încoace am avut zile cu adevărat de vară fiind temperatura preste zi 25—30 C°. Timpul în această perioadă a fost mai mult liniștit și uscat și pământul

— deși primise destulă umezeală din zăpada căzută în zilele dela 12—16 l. tr. — s'a uscat și se simte din nou lipsă de ploaie.

Bucatele de secere sămănate în *primăvară* au răsărit peste tot locul frumos, numai cât înghețul din Aprilie pe alocurea le-a cam alterat, mai ales pe cele mai de timpuriu sămănate, silind pe economi să le are și samene de nou. Cele mai târziu sămănate n'au fost atinse de îngheț, dar timpul consecvent cald și uscat din urmă, nu le-a prea fost favorabil.

Grâul de toamnă sămănat de timpuriu și ajuns a încolți înaintea înghețului de iarnă, este foarte frumos și des și pagubele cauzate de înghețul din Aprilie sunt neînsemnate și în parte deja restituite prin timpul favorabil de mai târziu. Sămănăturile de mai târziu sunt mai slăbuțe și de regulă rari. Stricăciuni de insecte de abia se relatează și anume în măsură mai mică din comitatele Komárom, Hajdu și Szabolcs.

Secările de toamnă nu sunt așa de mulțumitoare ca grânele. Înghețul din Aprilie aici s'a simțit mai tare și zăpada mare căzută în timpul acela a plecat sămănăturile de secară, prin cecece le-a împedecat în dezvoltare. În timpul din urmă însă s'au recules destul de bine și sămănăturile acestea. Pe unele locuri au dat deja în spic, dar în general sunt cam rari și spicul mic. Se simte lipsa de ploaie.

Sămănatul *porumbului* prin unele părți abia acum dacă se va fi terminat. Cel sămănat de timpuriu a suferit în urma înghețului din Aprilie într'atâta, încât prin multe locuri a trebuit arat de nou. Rămânând din toamnă nesămănat mai mare teritor decât în alți ani, acest teritor a fost în mare parte sămănat cu porumb, astfel că recolta de porumb din acest an — în împrejurări favorabile — va fi chemată a întregi recolta din cale afară slabă din anul trecut.

Cartofii timpurii s'au pus deja aproape peste tot locul, ba în părțile sudice ale țării au și răsărit deja frumos. Simt lipsă de ploaie. — **Napii de zahar** puși mai de vreme, în cele mai multe locuri au înghețat, așa că au trebuit puși de nou. Cei puși după îngheț au răsărit și se desvoaltă frumos. În urma timpului secetos e teamă de insecte și gândaci stricăciosi. **Napii de nutreț** de asemenea au răsărit frumos, dar sunt buruieni multe printre ei. **Rapița** a suferit mult în urma înghețului, astfel că în multe locuri a trebuit arată, iar aceea, care a rămas e rară și slabă. În ținuturile sudice a început deja a înflori. — Dintre plantele de grădină, cele sămănate de timpuriu au fost alterate de îngheț și au trebuit în mare parte să fie înlocuite. Punerea răsadurilor acum se face, lucru care reclamă ploaie, ca să succeadă. Ceapa și verdeturile au suportat bine căldura zilelor ultime. Dintre păstăioase, mazărea a răsărit și se desvoaltă frumos, pe când fasolea, în mare parte, numai acum se pune. — Răsadurile de varză sunt frumoase, dar din cauza secetei s'a amănat punerea lor în pământ. Tot asemenea cu **tutunul**. **Cânepa** și **inul** au răsărit și se desvoaltă frumos. **Nutrețurile măiestrite** au suferit mult în urma înghețului. Au mare lipsă de ploaie. Fâneților și pășunilor asemenea le-a stricat mult frigul din Aprilie și și acestea simt lipsa de umezeală. Dintre poame, persicele pe alocurea au înghețat total. La mere, pere și prune stricăciunile au fost în general mai neînsemnate.

Strugurii. După datele aflătoare la ministeriul de agricultură referitoare la vii, se constată că nici viile n'au fost cruțate de înghețul din Aprilie, dar cu toate acestea în mediu luat, recolta de struguri promite a fi mijlocie. Dintre diferitele ținuturi cultivatoare de vii

ale țării amintim cele cu populație românească și anume: În cercul Sătmar, viile au ermat foarte bine și înghețul din primăvară încă n'a cauzat pagube de luat în seamă. În cercul Bihardioszeg înghețul din Aprilie a cauzat pagube la sortele timpurii 20—25%, pe când la cele mai târzii de abia 5—10%. În cercul Mènes gerul din primăvară a nimicit a treia parte a recoltei de struguri ce se putea aștepta, influințând înspre rău sortele de deal rămase. În comitatele Alba-inf. și Sibiu înghețul n'a cauzat pagube de luat în seamă. În comitatul Hunedoarei la sortele de șes sunt pagubele prețuite la 50%, pe când la cele de deal la 20—25%. În cercurile Sănmărtin și Marosvásárhely nu se constată pagube de îngheț.

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 8 Maiu 1913.

În piața internațională de bani, cu toate că primăjdia războiului este delăturată, situația continuă a fi încordată. Atât băncile și excontorii privați, cât și publicul stau încă în rezervă, fapt, în urma căruia lipsa și scumpetea numărării se menține pretutindenea. O slabă ameliorare s'a simțit abia în ultimele zile, totuși discontul privat a rămas în Berlin neschimbat la $5\frac{1}{4}\%$, pe când banii de zi au costat 6% . În London la începutul săptămânii discontul privat s'a urcat dela $3\frac{9}{16}\%$ la $3\frac{7}{8}\%$ și situația Băncii Angliei s'a înrăutățit esențial. În Paris asemenea a domnit o scumpete extraordinară de bani. Discontul privat s'a stabilit la 4% .

În piața internă de bani situația este neschimbată, încordată. Singurul izvor de bani a rămas Banca Austro-Ungară, ofertele în piață continuând a lipsi în urmă rezervei, ce observă încă atât băncile mari din Viena, cât și cele din Budapesta. Cambiile s'au discontat, după bonitate și scadență între $5\frac{13}{16}\%$ — $7\frac{1}{4}\%$.

CRONICĂ.

Oarele de cassă la „Albina”-Centrala în Sibiu se țin cu începere de Luni, 12 crt., și până la alte dispoziții, *dela 7 dimineața, până la 12 $\frac{1}{2}$ d. a.*

Conferință asupra băncilor de emisiune și în deosebi asupra Băncii Austro-Ungare. Controlorul filialei Băncii Austro-Ungare din Sibiu dl *Gustav Kudernatsch* a ținut, Luni la 6 crt., în sala dela „Gewerbeverein” o interesantă și instructivă conferință asupra băncilor de emisiune și în special asupra Băncii Austro-Ungare. Conferențiarul a arătat importanța băncilor de emisiune, a explicat diferitele sisteme de acoperire a bancnotelor și ocupându-se în special și mai pe larg cu Banca Austro-Ungară, a stăruit asupra misiunii importante, ce o are acest așezământ întru regularea relațiilor de credit a monarhiei noastre, misiune, ce a împlinit-o în chip atât de strălucit și în cursul crizei actuale financiare. Conferențiarul a vorbit liber, cu multă vervă, și a fost ascultat cu viu interes de numărul auditor, compus în marea lui majoritate din cercurile băncilor din localitate.

*

Banca „Tátra“ în criză. Precum anunță cu vădită bucurie și satisfacție ziarele șoviniste din capitală, cea mai însemnată bancă slovăcească, banca „Tátra“ din Turócszentmárton a ajuns în criză. Afirmative este pierdut întreg capitalul social de K 800,000. Criza a provocat-o — scriu ziarele maghiare — faptul, că „Tátra“ a fost naționalistă, a fondat numai întreprinderi pur slovăcești pentru a da ocupațiune intelectualilor slovaci! (?)

BIBLIOGRAFIE.

Legea despre izlazarile comune neîmpărțite (*Articolul de lege X din anul 1913*) de Teodor V. Păcățianu, publicată în organul nostru, a apărut și în broșură separată, de 45 pag., ca Nr. 13 din „Biblioteca Bancilor Române“. Se poate procura la Administrația „Revistei Econ.“ și costă exemplarul 50 fil. + 5 fil. pentru porto.

Recomandăm băncilor noastre procurarea acestei broșurele folositoare, pe care împărțindu-o între clienții lor interesați, pot face bune servicii acestora, dându-le prilej a se putea orienta asupra drepturilor, ce le garantează, și a obligamentelor, ce le impune noua lege.

S U M A R.

Ridicarea satelor noastre. — Capitalismul francez. — **Bancherul din provincie.** — Situația economică-socială a **Bulgariei.** — **Agricultură** — *Revista financiară:* Situațiunea. — *Cronică:* Orele de cassă la «Albina», Conferența asupra băncilor de emisiune, și în deosebi asupra Băncii Austro-Ungare, Banca Tátra în criză. — *Bibliografie:* Legea despre izlazarile comune neîmpărțite.

„ARDELEANA“

instituted de credit și econ., societate pe acții în Orăștie.

CONVOCARÉ.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „ARDELEANA“, societate pe acții în Orăștie (Szászváros), se convoacă prin aceasta la

adunarea generală extraordinară,

care se va țineă *Marți, în 27 Maiu n. 1913, la 9 ore a. m.,* în localul institutului, cu următoarea

Ordine de zi:

Prezentarea concluzului Nr. 50, punct 5, al Direcțiunii institutului, adus în ședința dela 26 Martie n. 1913, concluz ce trebuiește supus deliberării adunării generale, ca competentă în cauză.

Domnii acționari, cari doresc a lua parte la această adunare generală, sunt rugați a-și depune acțiunile și eventualele plenipotente la cassa centrală a institutului, până la 26 Maiu n. 1913. Acții și plenipotente se pot depune și la următoarele institute de credit: „Albina“ în Sibiu, „Cassa de păstrare“ în Săliște, „Crisana“ în Brad, „Cugiereana“ în Cugir, „Geogeană“ în Geoagiu, cel mult până în 24 Maiu n. a. c.

Orăștie—Szászváros, din ședința dela 7 Maiu 1913, a comitetului de supraveghiere a institutului.

Comitetul de supraveghiere.

Se caută

pentru

Banca generală de asigurare din Sibiu

în scopul lucrărilor sale de organizație și acvițiție de afaceri **bărbați harnici, diligenți și pricepuți**, cari se angajează imediat în condițiuni favorabile. Preferință au cei cu praxa de afaceri și cu cautiune. Persoane începătoare cu cultura potrivită și cu intențiuni serioase de a se dedica carierii de asigurători, deasemenea sunt preferite. Ceice reflectează la asemenea funcțiuni, sunt rugați a se adresa cu încredere la centrala băncii în Sibiu (edificiul «Albina») sau la agentura principală din Arad (Józseffőherczeg ut 1/a) ori la cea din Brașov (filiala «Albina»).

Publicare.

Adunarea generală a cassei de păstrare societate pe acțiuni «*Beregsana*» din Beregsău în 16 Februarie 1913 a decis liquidarea institutului, ceea ce tribunalul regesc din Timișoara sub Nr. 9746/1913 a încuviințat.

Subscriși liquidatori conform §-ului 202 din legea comercială prin aceasta provocăm pe creditorii institutului ca în decurs de 6 luni dela a treia publicare să binevoiască a-și validată pretensiunile față de societate la comisia de liquidare.

Beregsău, la 20 Aprilie 1913.

2—3

Liquidatorii.

Hirdetmény.

A «*Beregsana*» takarékpénztár részvénytársaság berekszói cégnek 1913. évi február hó 16-án megtartott évi közgyűlésen a társaságnak felszámolás után leendő felosztása elhatároztatott, a mely közgyűlési határozatot a temesvári kir. Törvényszék cégbirósága 9746/1913. P. sz. végzésében tudomásul vett.

Alulírott felszámoló a K. T. 202 §. alapján ezennel felhívják, a társaság hitelezőit, hogy követeléseiket a harmadszori közzétételtől számított hat hónap alatt a Berekszón a társaság eddigi helyiségeiben működő felszámoló bizottságnál bejelentsék.

Berekszón, 1913. április 20-án.

A felszámoló.